

Zasady udzielania pomocy publicznej¹ w projektach realizowanych w formule pomocy zwrotnej w ramach programów polityki spójności 2014-2020

Niniejszy materiał jest zbiorem rekomendacji mających zastosowanie do projektów, które są wdrażane w formule pomocy zwrotnej, w ramach krajowych i Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020. W materiale ujęto założenia dla funkcjonowania pomocy zwrotnej, kluczowe z punktu widzenia zasad udzielania pomocy publicznej.

1. Ogólne informacje o pomocy zwrotnej

Pomoc zwrotna stanowi jeden z rodzajów wsparcia oferowanego, na mocy przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006*, zwanego dalej „rozporządzeniem ogólnym”, beneficjentom programów polityki spójności. Jej istotę określa art. 66 rozporządzenia, który stanowi, że *„Wsparcie EFSI przyjmuje formę dotacji, nagród, pomocy zwrotnej i instrumentów finansowych, bądź też ich kombinacji. W przypadku pomocy zwrotnej wsparcie zwrócone podmiotowi, który go udzielił, lub innej właściwej instytucji państwa członkowskiego jest przechowywane na oddzielnym rachunku lub wydzielone za pomocą kodów księgowych i ponownie wykorzystywane do tego samego celu lub zgodnie z celami programu”*. Jednocześnie w przepisach ww. rozporządzenia nie zawarto definicji pomocy zwrotnej.

Szczegółowe przepisy dotyczące kwestii zastosowania pomocy zwrotnej znajdują się w art. 67-69 rozporządzenia ogólnego, mających odniesienie również do dotacji, nie mających jednak zastosowania do instrumentów finansowych.

W celu przybliżenia kwestii związanych z możliwością zastosowania pomocy zwrotnej, KE wydała Wytyczne w zakresie pomocy zwrotnej², w których co prawda również nie zdefiniowano pojęcia „pomoc zwrotna”, jednakże przedstawiono podstawowe warunki jej zastosowania oraz relacje z innymi formami wsparcia.

Bazując na przepisach art. 67-69 rozporządzenia ogólnego i zapisach wytycznych KE, przede wszystkim na fakcie, iż Komisja nie wypracowała odrębnej definicji dla pomocy zwrotnej, a jednocześnie sama w swoich wytycznych (sekcja 2.1) stwierdza, iż *„fakt, że dotacje i pomoc zwrotna są regulowane przez te same przepisy i podlegają takim samym zasadom oznacza, że charakter obu form wsparcia może być uznany za podobny”*, można przyjąć, iż pomoc zwrotna de facto jest swego rodzaju dotacją, która pod warunkami określonymi w umowie o dofinansowanie projektu (zwanej dalej „umową”) / decyzji o dofinansowaniu projektu (zwanej dalej „decyzją”), zostanie w określonej w tym dokumencie części (albo nawet w całości) zwrócona. Jednocześnie, na mocy umowy / decyzji, wystąpienie tych warunków nie jest traktowane jak nieprawidłowość, zatem nie pomniejsza wydatków kwalifikowalnych w ramach projektu. Wskazany powyżej zwrot części dofinansowania nie skutkuje również pomniejszeniem wydatków kwalifikowalnych zadeklarowanych do KE i uwzględnionych

¹ Na potrzeby niniejszego materiału, pod pojęciem „pomoc publiczna” należy rozumieć również pomoc *de minimis*, chyba, że w samym materiale wskazano wyjątki od tej reguły.

² „Guidance for Member States on Definition and use of repayable assistance in comparison to financial instruments and grant” z 15 kwietnia 2015 roku (EGESIF_15_0005)

w ramach zestawień wydatków przekazywanych do KE, przy założeniu jednak, że kwoty zwrócone, zgodnie z przepisem art. 66 rozporządzenia ogólnego, zostaną wykorzystane na ten sam cel lub zgodnie z celami programu.

Kluczowym aspektem, który stanowi o swoistym charakterze pomocy zwrotnej, jest właśnie kwestia zwrotu przez beneficjenta określonej części otrzymanego dofinansowania przy zaistnieniu określonych w umowie / decyzji (uzgodnionych przez strony) okoliczności, które jednocześnie nie mają znamion nieprawidłowości. Zwrot ten, w przeciwieństwie do zwrotu pożyczki uzyskanej przez ostatecznego odbiorcę w ramach instrumentów finansowych, nie ma charakteru automatycznego (wynikającego z istoty instrumentu). Uzależniony jest on od spełnienia warunków, związanych z osiągnięciem efektów projektu, określonych ex-ante w umowie o dofinansowanie projektu / decyzji o dofinansowaniu projektu. W przypadku pomocy zwrotnej przewidziano zatem możliwość zwrotu, pod pewnymi, precyzyjnie określonymi warunkami, całości albo części wsparcia.

Umowa / decyzja powinna określać:

- warunki, od których spełnienia zależy zwrot określonej kwoty (całości albo części wsparcia),
- to, ile beneficjent będzie zobowiązany zwrócić w zależności od stopnia wypełnienia warunków,
- termin, w jakim nastąpi weryfikacja przez instytucję spełnienia (bądź niespełnienia) tych warunków.

Okoliczności wskazane powyżej (tj. warunki pomniejszenia wsparcia oraz możliwość ponownego wykorzystania środków na ten sam cel lub zgodnie z celami programu, ale poza programem operacyjnym) stanowią najistotniejsze kwestie, które przesądzają o wyjątkowości pomocy zwrotnej. Pozostałe kluczowe aspekty są dla pomocy zwrotnej i dla dotacji zbieżne:

- Projekt – w przypadku pomocy zwrotnej jak i dotacji, projekt stanowi przedsięwzięcie, które ma być zrealizowane przez beneficjenta na podstawie podpisanej z właściwą instytucją umowy / podjętej decyzji; zasadniczo nie ma w przypadku pomocy zwrotnej mowy o przekazywaniu wsparcia na niższy poziom (ostatecznych odbiorców jak w przypadku instrumentów finansowych);
- Beneficjent - w swoich wytycznych KE wskazuje wprost, iż definicja beneficjenta zastosowana w przypadku projektów instrumentów finansowych nie ma zastosowania dla projektów realizowanych z wykorzystaniem pomocy zwrotnej, wskazuje również, iż beneficjentem pomocy zwrotnej, analogicznie jak w przypadku dotacji, jest podmiot odpowiedzialny za inicjowanie lub inicjowanie i wdrażanie projektu;
- Umowa określająca warunki wsparcia projektu – analogicznie jak w przypadku dotacji, umowa określa m. in. zakres rzeczowy i finansowy projektu oraz warunki ewentualnego całkowitego albo częściowego zwrotu dotacji w wyniku spełnienia warunków określonych w umowie (np. zwrot części dotacji w wyniku osiągnięcia sukcesu komercyjnego produktu przy założeniu, iż sukces ten jest niezwykle trudny do przewidzenia ze względu na innowacyjny charakter przedsięwzięcia; zwrot określonej części dotacji w wyniku nieosiągnięcia pożądaných efektów projektu, z których realizacją nie wiążą się jednak bezpośrednio wydatki ponoszone w ramach projektu);
- Refundacja poniesionych przez beneficjenta wydatków – analogicznie do dotacji, refunduje się koszty kwalifikowane, faktycznie poniesione i zapłacone oraz w stosownych przypadkach, wkład rzeczowy i amortyzację lub projekt rozlicza się na podstawie uproszczonych kosztów zgodnie z art. 67 rozporządzenia ogólnego.

Biorąc pod uwagę powyższe, pomoc zwrotną należy uznawać jako dotację, której określona część może zostać zwrócona przez beneficjenta do instytucji, w sytuacji, gdy w ramach projektu zrealizowane albo niezrealizowane zostaną określone warunki / osiągnięte albo nieosiągnięte zostaną efekty, zdefiniowane uprzednio w umowie / decyzji, lecz sama kwestia tego, czy zostaną one zrealizowane / osiągnięte czy nie jest niemożliwe lub trudne do przewidzenia na etapie podpisywania umowy / podejmowania decyzji.

Ani unijne ani krajowe przepisy dotyczące funduszy polityki spójności nie nakładają żadnych ograniczeń w zakresie sposobów przekazania beneficjentowi środków na realizację projektu. Przekazanie środków może zatem nastąpić w formie zaliczki albo refundacji, w zależności od rozwiązań przyjętych przez właściwą instytucję.

Do wydatków ponoszonych w ramach mechanizmu pomocy zwrotnej zastosowanie mają przepisy ogólne dotyczące kwalifikowalności wydatków, określone w art. 65 rozporządzenia ogólnego i krajowe reguły odnoszące się do kwalifikowalności, z zastrzeżeniem, jak wspomniano powyżej, przepisu art. 66 rozporządzenia ogólnego. Oznacza to, że w przypadku wystąpienia nieprawidłowości w ramach realizowanego projektu, istnieje obowiązek nałożenia na beneficjenta korekty finansowej skutkującej zwrotem odpowiedniej kwoty dofinansowania (i w konsekwencji pomniejszenia deklaracji wydatków do KE). Do projektów wdrażanych w formule pomocy zwrotnej zastosowanie mają również przepisy art. 61 i 65(8) rozporządzenia ogólnego, co oznacza, że należy uwzględnić konieczność odliczenia dochodu od wydatków deklarowanych do KE, z wyjątkiem przypadków opisanych w art. 61(7) i 61(8) tego rozporządzenia.

Wydatki kwalifikowalne ponoszone w ramach projektów wdrażanych w formule pomocy zwrotnej muszą być poparte fakturami albo dokumentami o równoważnej wartości dowodowej, a w przypadku zastosowania kosztów uproszczonych ich wysokość powinna zostać, w stosownych przypadkach, poparta odpowiednią metodyką.

KE w swoich wytycznych identyfikuje podstawowe rodzaje projektów, w których pomoc zwrotna może mieć zastosowanie, przy czym zasady zwrotu środków z tytułu pomocy zwrotnej są nieco inne:

1. projekty, które mogą wygenerować dochód, jednak jest to w dużym stopniu uzależnione od czynników niezależnych od beneficjenta / zdarzeń przyszłych niepewnych, co nie jest możliwe do jednoznacznego stwierdzenia, zanim projekt nie zostanie zrealizowany (np. w przypadku wdrażania innowacyjnej technologii, obarczonej dużym ryzykiem):
  - brak konieczności zwrotu udzielonej pomocy wystąpi przy założeniu, że projekt nie wygeneruje dochodu;
  - gdyby okazało się, że projekt wygeneruje dochód, wsparcie będzie musiało zostać zwrócone w części określonej w umowie / decyzji (częściowo albo w całości), w zależności od wysokości dochodu wygenerowanego w ramach projektu, na warunkach wynikających z umowy / decyzji;
  - w przypadku, gdy zastosowanie będzie mieć którykolwiek z wyjątków od konieczności odliczenia dochodu na mocy przepisu art. 61 rozporządzenia ogólnego, nie jest wymagane obniżenie kwoty wydatków kwalifikowalnych;
2. projekty, w ramach których osiągnięte efekty wykraczają poza założone we wniosku o dofinansowanie rezultaty projektu, ale są jednocześnie bezpośrednio powiązane z projektem (np. niestanowiące wydatku kwalifikowalnego podłączenia do sieci kanalizacyjnej albo szerokopasmowego Internetu na obszarach mało atrakcyjnych z punktu widzenia zysków

beneficjenta a jednocześnie ważnych z punktu widzenia realizacji celów programu polityki spójności):

- część wsparcia przyznanego umową / decyzją będzie musiała być zwrócona, jeśli beneficjent nie zdecyduje się dokonać inwestycji na obszarach „mało atrakcyjnych”;
  - obowiązek zwrotu części przyznanego dofinansowania nie wystąpi, jeżeli beneficjent zrealizuje określoną część inwestycji na obszarach „mało atrakcyjnych”, umożliwiając mieszkańcom tych obszarów skorzystanie z efektów projektu;
3. projekty, w których wysokość udzielonej ostatecznie pomocy jest uzależniona od skali osiągniętych efektów projektu lub ich jakości - wysokość udzielonego ostatecznie wsparcia stanowi motywację do osiągnięcia lepszych efektów projektu, (np. zatrudnienia większej liczby wysoko wykwalifikowanych pracowników, uzyskania patentu na produkt):
- zakłada się zwrot 100% udzielonego wsparcia (bez odsetek, jak miałyby to miejsce w przypadku pożyczki), jeżeli w ramach projektu zostaną osiągnięte produkty i rezultaty w minimalnym zakresie przewidzianym w umowie / decyzji;
  - określona część kwoty wsparcia nie będzie musiała zostać zwrócona, jeżeli beneficjent zrealizuje zakładane w projekcie efekty wykraczające poza minimum przewidziane w umowie / decyzji, a wysokość kwoty przewidzianej do zwrotu będzie uzależniona od ostatecznej wartości i jakości osiągniętych efektów, zgodnie z umową / decyzją

Analizując ostatni przykład należy zauważyć, iż mimo pozornego podobieństwa do instrumentu finansowego – pożyczki, oferowany w tym przykładzie produkt nie spełnia kryteriów instrumentu finansowego w rozumieniu rozporządzenia ogólnego: udzielone wsparcie nie jest oprocentowane, zakłada się umorzenie części kapitałowej wsparcia, wsparcie udzielane jest beneficjentowi a nie ostatecznemu odbiorcy w rozumieniu przepisu art. 2 pkt 12 rozporządzenia ogólnego.

2. Pomoc zwrotna – zasady udzielania pomocy publicznej

Analiza obowiązujących, zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym, aktów prawnych regulujących zagadnienia związane z pomocą publiczną wskazuje, iż nie występują w nich dotychczas odniesienia do pomocy zwrotnej. W przepisach ogólnych dotyczących funduszy strukturalnych oraz w wytycznych KE w zakresie pomocy zwrotnej brak z kolei odniesień do kwestii udzielania pomocy publicznej dla tej konkretnej formy udzielania wsparcia. W tym kontekście państwo członkowskie zobowiązane jest zapewnić zgodność wdrażania pomocy zwrotnej z zasadami pomocy publicznej w oparciu o istniejące regulacje.

a) Stosowanie przepisów o pomocy publicznej w zakresie dotacji w odniesieniu do pomocy zwrotnej

Jak wynika z przepisów dotyczących pomocy zwrotnej, powinna być ona co do zasady traktowana na zasadach analogicznych do tych odnoszących się do dotacji. Jak wspomniano, brak jest co prawda oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej w odniesieniu do pomocy publicznej w projektach wdrażanych w formule pomocy zwrotnej, jednak w tabeli pytań i odpowiedzi (Q&A) do wytycznych w zakresie pomocy zwrotnej KE³ uznała, że pomoc zwrotną można traktować jak dotację także dla celów weryfikacji zgodności z zasadami pomocy publicznej, w szczególności w odniesieniu do obliczania ekwiwalentu dotacji brutto (EDB).

---

³ Q&A table - Comments from the Member States on the Guidance note on Repayable Assistance following the EGESIF meeting of 25 February 2015.

Zgodnie z powyższą interpretacją KE, jeżeli właściwa instytucja traktuje na gruncie pomocy publicznej całą kwotę przekazanego beneficjentowi dofinansowania w ramach pomocy zwrotnej jak dotację, to należy w tym zakresie korzystać z istniejących przepisów dotyczących pomocy publicznej w zakresie dotacji. Oznacza to również, w sytuacji, gdy intensywności i warunki udzielania pomocy określone w obowiązujących programach pomocowych nie są satysfakcjonujące z punktu widzenia konkretnego przypadku albo grupy projektów, istnieje możliwość indywidualnej notyfikacji projektu albo programu pomocowego.

Uznanie mechanizmu wdrażania pomocy zwrotnej za podlegający tym samym regułom, jakim podlega wsparcie dotacyjne, pozwala na skorzystanie z obowiązujących na gruncie krajowym programów pomocowych, bez konieczności ich zmiany w celu ewentualnego dostosowania do nowej, niewystępującej wcześniej formy wsparcia.

W tym kontekście należy jednak zauważyć, że **analogiczne traktowanie dotacji i pomocy zwrotnej występuje jedynie na gruncie przepisów o pomocy publicznej. Z punktu widzenia przepisów dotyczących EFSI, pomoc zwrotna stanowi odrębną od dotacji formę wsparcia**, do której w jednak stosuje się w znacznym zakresie przepisy analogiczne jak dla dotacji.

b) Zasady obliczania wartości pomocy publicznej w przypadku pomocy zwrotnej

Ze specyfiki pomocy zwrotnej wynika, że co do zasady przynajmniej część kwoty udzielonej pomocy może podlegać zwrotowi przez beneficjenta. Pomoc może być zwracana na różnych etapach realizacji projektu albo jego fazy operacyjnej, zarówno w związku z nieosiągnięciem zakładanych efektów, niezrealizowaniem założeń projektu w zakresie uprawniającym do otrzymania całej kwoty pomocy zwrotnej, jak i w związku z osiągnięciem zakładanych ale niemożliwych do oszacowania dochodów - większym 'sukcesem' projektu (przykłady projektów w możliwych scenariuszach w pkt 1 materiału). To implikuje zaś możliwość wystąpienia różnych scenariuszy, w ramach których, za każdym razem wartość ostatecznie przyznanej pomocy może być różna.

Co do zasady, dla wszystkich przypadków udzielania pomocy zwrotnej, bez względu na dalszy przebieg realizacji przedsięwzięcia i ostateczny poziom udzielanego wsparcia (który często możliwy będzie do określenia dopiero po zrealizowaniu projektu i weryfikacji osiągniętych efektów), pierwotna wartość pomocy publicznej wyliczana powinna być na dzień jej przyznania tj. dzień podpisania umowy / podjęcia decyzji. Zgodnie ze stanowiskiem KE wyrażonym w Q&A do wytycznych, wartość pomocy publicznej odpowiada kwocie udzielonej pomocy zwrotnej, zgodnie z zasadą „najorszego scenariusza” (wartość udzielonej pomocy równa kwocie dotacji)

Dalsze postępowanie dotyczące wyliczania pomocy powinno zależeć od wystąpienia uzgodnionych przez strony okoliczności warunkujących zwrot części udzielonego wsparcia lub też umorzenia kwoty podlegającej zwrotowi:

- 1) **w przypadku, w którym nie zaistnieją okoliczności warunkujące zwrot środków** wartość pomocy będzie wynikała z wartości wsparcia przyznanego umową; EDB równy będzie kwocie dotacji i będzie określany na moment **podpisania umowy / podjęcia decyzji**, analogicznie jak ma to miejsce przy dotacji⁴;
- 2) **w przypadku, w którym zaistnieją przesłanki zwrotu lub umorzenia określone w umowie / decyzji**, wartość pomocy równa będzie wartości wsparcia przyznanego na mocy umowy /

⁴ Dla zachowania przejrzystości przykładów przyjęto założenie, że w ramach projektów nie wystąpi konieczność pomniejszenia kwoty dofinansowania np. w związku z kalkulacją luki finansowej, zwrotem VAT czy nałożeniem korekty finansowej. Należy jednak mieć na uwadze to, że w rzeczywistych warunkach czynniki te będą również wpływać na wysokość kwoty ostatecznie przyznanego dofinansowania. Należy również zauważyć, że pomoc nie podlega dyskontowaniu ze względu na występowanie elastycznych harmonogramów rzeczowo-finansowych, tj. nie występują określone minimalne okresy po upływie których może zostać wypłacona pomoc.

decyzji pomniejszonego o wartość wsparcia zwróconego powiększonego o wartość pomocy wynikającej z nieodpłatnego korzystania z kapitału, który podlega zwrotowi; **EDB równy będzie kwocie dotacji w części ostatecznie przyznanej, do niego dodany zaś będzie EDB wyliczany na zasadach analogicznych jak dla nieoprocentowanej pożyczki, w części podlegającej zwrotowi.**

Oznacza to, że w przypadku, w którym beneficjent zwracać będzie część środków, korekcie będzie podlegała wartość udzielonej pomocy (EDB), z uwzględnieniem środków zwróconych przez beneficjenta w późniejszym terminie. W praktyce w momencie podpisania umowy wartość pomocy publicznej będzie określana tak jak w pkt 1 (czyli tak jak dla dotacji). Dopiero w przypadku zwrotu części otrzymanych środków wartość pomocy publicznej powinna być skorygowana. Ponadto, do wartości pomocy publicznej obliczonej dla pomniejszonej wartości udzielonego wsparcia dodana powinna zostać wartość pomocy publicznej dla kwoty zwróconej, obliczona jak dla nieoprocentowanej pożyczki, w związku z faktem, że beneficjent przez określony czas nieodpłatnie (bez oprocentowania) korzystał ze zwracanego kapitału.

Do wyliczenia EDB należy stosować sposób określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu obliczania wartości pomocy publicznej udzielanej w różnych formach (Dz.U. z 2004 r. nr 194, poz. 1983)⁵, zwanym dalej „rozporządzeniem ws. EDB”.

Poniżej przedstawiono przykładowe projekty ilustrujące zasady udzielania pomocy publicznej, w tym obliczania EDB w przypadku pomocy zwrotnej.

1. Beneficjent realizuje projekt z zakresu nowoczesnych technologii medycznych, o wartości kosztów kwalifikowalnych 800 000 zł. Projekt ma charakter komercyjny, jest objęty pomocą publiczną o intensywności wynoszącej 50%, co oznacza, że faktycznie udzielone wsparcie (EDB) wynosi 400 000 zł.
  - Zgodnie z treścią umowy / decyzji, beneficjent będzie zobowiązany do zwrotu pomocy, na zasadach i w wysokości określonych w umowie / decyzji, jeżeli w ciągu 4 kolejnych lat od zakończenia realizacji projektu średnioroczne zyski z wdrożenia technologii wyniosą co najmniej 500 000 zł.
  - Beneficjent zakończył realizację projektu zgodnie z warunkami przewidzianymi w umowie / decyzji, a w ciągu 4 kolejnych lat od zakończenia realizacji osiągnął całkowity zysk z wdrożenia technologii wynoszący 1 800 000 zł, co daje średnioroczny zysk poniżej 500 000 zł.
  - W konsekwencji beneficjent jest uprawniony do zachowania całości przyznanego mu wsparcia, równego kwocie udzielonej pomocy publicznej (EDB), czyli 400 000 zł.
2. Beneficjent realizuje projekt polegający na budowie sieci dystrybucyjnej szerokopasmowego Internetu, o wartości kosztów kwalifikowalnych 8 000 000 zł. Projekt ma charakter komercyjny, jest objęty pomocą publiczną o intensywności wynoszącej 50%, co oznacza, że faktycznie udzielone wsparcie wynosi 4 000 000 zł. Realizacja projektu ma trwać 4 lata.
  - Zgodnie z treścią umowy / decyzji, beneficjent jest zobowiązany w ciągu pierwszych 2 lat umożliwić dostęp do Internetu na obszarze zmarginalizowanym, stanowiącym minimum 50% ogólnego obszaru objętego w tym czasie udostępnieniem. W ciągu kolejnych 2 lat ma zrealizować projekt w całości, przy zachowaniu 50% udziału obszarów zmarginalizowanych w pokryciu siecią.

⁵ Ewentualnie w akcie prawnym zastępującym ww. rozporządzenie.

- W przypadku osiągnięcia w ramach każdego z etapów projektu efektów, określonych w umowie / decyzji, kwalifikujących do zachowania przez beneficjenta całej kwoty uzyskanej pomocy zwrotnej (50% udział obszarów zmarginalizowanych w pokryciu siecią), pomoc publiczna udzielona w momencie podpisania umowy / podjęcia decyzji pozostaje niezmienna przez cały okres obowiązywania umowy / decyzji.
- Umowa / decyzja przewiduje zwrot środków w wysokości 20% pierwotnej kwoty pomocy w przypadku nieosiągnięcia wskazanego poziomu w ciągu pierwszych 2 lat i kolejnych 30% pierwotnej kwoty pomocy w przypadku nieosiągnięcia wskazanego poziomu na moment zakończenia realizacji projektu (łącznie 50% pierwotnej wartości przyznanej pomocy).
- Beneficjent w ciągu 2 lat pokrył siecią obszar zmarginalizowany, stanowiący mniej niż 50% ogólnego obszaru pokrytego siecią, na zakończenie realizacji projektu pokrycie siecią obszaru zmarginalizowanego również było mniejsze niż 50% całkowitego obszaru pokrytego siecią.
- Po zakończeniu każdego z etapów realizacji projektu beneficjent będzie zatem zobowiązany do zwrotu środków zgodnie z treścią umowy / decyzji:
  - i. 20% pierwotnej kwoty pomocy, czyli 800 000 zł (w jednej transzy nie później niż 3 miesiące po wezwaniu przez właściwą instytucję do dokonania zwrotu) po zakończeniu pierwszego dwuletniego etapu realizacji projektu
  - ii. kolejnych 30% pierwotnej kwoty pomocy, czyli 1 200 000 zł (również w jednej transzy, analogicznie jak w przypadku pierwszego zwrotu) już po zakończeniu realizacji projektu (łącznie 50% pierwotnej wartości przyznanej pomocy zwrotnej czyli 2 000 000 zł).

Wartość udzielonej pomocy oblicza się i sprawozdaje następująco:

- a) Pierwotna wartość pomocy = 4 000 000 zł
- b) Skorygowana wartość pomocy = 4 000 000 zł – 2 000 000 zł (kwota pomocy przewidzianej do zwrotu) + kwota pomocy obliczona tak jak dla dwóch nieoprocentowanych pożyczek, pierwszej w kwocie 800 000 zł, udzielonej na 2 lata i 3 miesiące i drugiej w kwocie 1 200 000 zł, udzielonej na 4 lata i 3 miesiące. Korygowanie wypłaconej pomocy dla każdej z „pożyczek” powinno zostać przeprowadzone po dokonaniu zwrotu czyli w momencie gdy już znane są już rzeczywiste terminy, jak i kwoty zwróconej pomocy. Do wyliczenia wartości EDB dla każdej z „pożyczek” może być zastosowany § 4 pkt 5 lit. a rozporządzenia ws. EDB a tym samym poniższy wzór:

$$EDB = \sum_{i=1}^N S \left(1 - \frac{i-1}{N} \right) (r - r_p) \frac{1}{(1+r_d)^i},$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S - kwotę kredytu lub pożyczki, (odpowiednio 800 000 zł albo 1 200 000 zł)
 N - liczbę okresów płatności, = 1

r - stopę referencyjną wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (stopa bazowa ustalona przez KE = 1,83 + marża równa 1% w przypadku przedsiębiorstwa dla którego rating jest zadawalający, a stopień zabezpieczeń wysoki)⁶

r_d - stopę dyskontową wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (stopa bazowa + 1 pp = 2,83%)

r_p - preferencyjną stopę procentową kredytu lub pożyczki wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (pożyczka jest nieoprocentowana więc stopa wynosi 0)

i - kolejny okres płatności, =1(płatność jest jednorazowa)

WAŻNE: W przypadku okresów innych niż równy rok należy pamiętać aby za okres płatności przyjąć krótszy okres: pół roku, kwartał, miesiąc lub dzień w zależności jakie pełne okresy występują (patrz § 2 pkt 8 rozporządzenia ws. EDB).

3. Beneficjent realizuje projekt, polegający na opracowaniu i wdrożeniu do produkcji nowego kotła gazowego (umowa podpisana / decyzja podjęta w I kwartale 2017 r. a projekt ma zostać zakończony w I kwartale 2020 r.), w którym wartość kosztów kwalifikowalnych wynosi 8 000 000 zł. Projekt ma charakter komercyjny, jest objęty pomocą publiczną o intensywności wynoszącej 50%, co oznacza, że faktycznie udzielone wsparcie wynosi 4 000 000 zł. Realizacja projektu ma trwać 3 lata.

- Zgodnie z treścią umowy / decyzji, wsparcie ma charakter pomocy zwrotnej, która podlegać będzie zwrotowi w 100% (bez odsetek) w ciągu 3 lat od zakończenia realizacji projektu chyba, że:
  - i. beneficjent zdecyduje się opracować i wdrożyć dodatkowo zintegrowany podgrzewacz do wody użytkowej,
  - ii. oraz stworzyć trwałe miejsca pracy o wysokiej jakości, w związku z rozwojem produktu, dla 2 pracowników; w takim przypadku beneficjent będzie zobowiązany zwrócić, w ciągu 3 lat od zakończenia realizacji projektu jedynie 60% otrzymanej kwoty pomocy.
- Beneficjent zrealizował projekt w zakresie, który umożliwia mu zwrot jedynie 60% (a nie 100%) uzyskanej kwoty pomocy.
- Zgodnie z treścią umowy o dofinansowanie projektu / decyzji o dofinansowaniu projektu, beneficjent jest zobowiązany zwrócić kwotę 2 400 000 zł (60%*4 000 000 zł). w jednej transzy nie później niż w ciągu 3 lat od zakończenia realizacji projektu.

Wartość udzielonej pomocy oblicza się i sprawozdaje następująco:

- a) Pierwotna wartość pomocy = 4 000 000 zł
- b) Skorygowana wartość pomocy = 4 000 000 zł – 2 400 000 zł (kwota pomocy przewidzianej do zwrotu) + kwota pomocy obliczona tak jak dla pożyczki w kwocie 2 400 000 zł udzielonej na 6 lat⁷. Podobnie jak w przykładzie 2., może być zastosowany § 4 pkt 5 lit. a rozporządzenia ws. EDB a tym samym poniższy wzór:

$$EDB = \sum_{i=1}^N S \left(1 - \frac{i-1}{N} \right) (r - r_p) \frac{1}{(1 + r_d)^i},$$

S - kwotę kredytu lub pożyczki, równa jest 2 400 000 zł

⁶ Metodyka wynikająca z Komunikatu Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz.Urz. C14 z 19.1.2008, s.6)

⁷ Jeżeli jednak Beneficjent zwróci kwotę udzielonej pomocy wcześniej, np. po 4 latach, odsetki liczone są jak dla pożyczki udzielonej na 4 lata.

N - liczbę okresów płatności, =1

r - stopę referencyjną wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (stopa bazowa ustalona przez KE = 1,83 + marża równa 1% w przypadku przedsiębiorstwa dla którego rating jest zadawalający, a stopień zabezpieczeń wysoki)⁸

r_d - stopę dyskontową wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (stopa bazowa + 1 pp = 2,83%)

r_p - preferencyjną stopę procentową kredytu lub pożyczki wyrażoną w ułamku dziesiętnym, (pożyczka jest nieoprocentowana więc stopa wynosi 0)

i - kolejny okres płatności, =1 (płatność jest jednorazowa)

WAŻNE: W przypadku okresów innych niż równy rok należy pamiętać aby za okres płatności przyjąć krótszy okres: pół roku, kwartał, miesiąc lub dzień w zależności jakie pełne okresy występują (patrz § 2 pkt 8 rozporządzenia w sprawie EDB).

c) Zwrot pomocy publicznej w przypadku zwrotu części otrzymanego wsparcia

Jak wynika z przykładów, nie ma możliwości przedstawienia jednego scenariusza dotyczącego momentu dokonywania zwrotu części udzielonego wsparcia – moment ewentualnego zwrotu środków jest ustalany indywidualnie w ramach każdego projektu, w zależności od jego charakteru. Konieczność zwrotu może wystąpić cyklicznie w okresie realizacji (np. w przypadku projektu podzielonego na wyraźne etapy – po zakończeniu danego etapu, w zależności od osiągniętych efektów danego etapu) albo na zakończenie realizacji projektu, jeżeli efekt warunkujący ewentualny zwrot jest możliwy do określenia dopiero po zakończeniu realizacji projektu. Każdorazowo kwestie te muszą zostać uregulowane w umowie / decyzji.

d) Obowiązki sprawozdawcze

Realizując obowiązek sprawozdawczy związany z udzieleniem pomocy publicznej, wynikających z odpowiednich przepisów⁹, podmiot udzielający pomocy składa do UOKiK sprawozdanie z udzielonej pomocy publicznej, w którym wartość pomocy publicznej odpowiada kwocie udzielonej pomocy zwrotnej, zgodnie z zasadą „najgorszego scenariusza” (wartość udzielonej pomocy równa kwocie dotacji). W sytuacji, gdy wartość udzielonej pomocy okaże się niższa niż pierwotnie zakładana, co w przypadku pomocy zwrotnej, ze względu na jej istotę, będzie miało często miejsce, podmiot udzielający pomocy zobowiązany jest do dokonania korekty w aplikacji SHRIMP pierwotnie złożonego sprawozdania w terminie 7 dni od dnia dokonania zwrotu pomocy. Wyjątek stanowi sytuacja, w której, w przypadku udzielania pomocy *de minimis*, gdy od dnia jej udzielenia upłynęły więcej niż 3 lata podatkowe, nie jest konieczne wystawienie korekty zaświadczenia oraz wprowadzenie zmian w aplikacji SHRIMP, gdyż wartość pierwotnie udzielonej pomocy nie wpływa już na dostępny w danej chwili dla beneficjenta limit pomocy *de minimis*. Kierując się potrzebą zmniejszenia obciążeń administracyjnych, a także biorąc pod uwagę § 8a ust. 3 rozporządzenia w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, w takich przypadkach nie ma potrzeby wystawienia korekty zaświadczenia o pomocy *de minimis*.

3. Pomoc zwrotna a kwestia nieprawidłowości skutkujących obowiązkiem zwrotu części otrzymanej pomocy publicznej

Jak wspomniano, projekty realizowane w formule pomocy zwrotnej podlegają przepisom dotyczącym korygowania nieprawidłowości, na zasadach analogicznych, jak w przypadku projektów dotacyjnych. Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, iż zwrot wsparcia w związku z wystąpieniem okoliczności

⁸ Metodyka wynikająca z Komunikatu Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (Dz.Urz. C14 z 19.1.2008, s.6)

⁹ Patrz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych (Dz. U. z 2008 r Nr 153, poz. 952).

uzgodnionych przez strony przewidziany w treści umowy / decyzji nie może być utożsamiany z nieprawidłowością czy też zwrotem z tytułu zaistnienia przesłanek o których mowa w art. 207 ustawy o finansach publicznych.

Jednocześnie, w przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości i w konsekwencji konieczności zwrotu części dofinansowania, postępuje się analogicznie jak w przypadku dotacji – konieczne jest aneksowanie umowy o dofinansowanie i odpowiednie pomniejszenie kwoty dofinansowania. W aneksie do umowy / decyzji konieczne może okazać się również dostosowanie do zmienionych warunków zakresu kwot pierwotnie przewidzianych do ewentualnego zwrotu, ponieważ stanowiąc będą one zazwyczaj określony procent ogólnej kwoty dofinansowania.

Aneksowanie umowy / decyzji w wyniku zidentyfikowania nieprawidłowości również skutkować będzie koniecznością złożenia przez instytucję skorygowanego sprawozdania z udzielonej pomocy publicznej lub pomocy de minimis do UOKiK.